

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.3.5.2024

Pani
Kinga Seroczyńska
Dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2
w Kartuzach

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2
Osiedle Wybickiego 33
83 – 300 Kartuzy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/082 – Propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Kartuzach, Osiedle Wybickiego 33, 83 – 300 Kartuzy (dalej: „Zespół”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kinga Seroczyńska, Dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Kartuzach od 1 listopada 2022 r. (dalej: „Dyrektor”). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Maria Wenta-Barlak, Dyrektor od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2022 r., – Anna Domaszk, pełniąca obowiązki Dyrektora od 1 września 2022 r. do 31 października 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1) Rozwiązania organizacyjne mające na celu propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania. 2) Działania na rzecz propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, a dotyczących okresu objętego kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Agnieszka Andraszak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/46/2024 z 29 lutego 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2, 3-9)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Zespole określone zostały zasady dotyczące organizacji żywienia w stołówce szkolnej. Zapewniono dobre warunki do spożycia posiłków przez młodzież, tj. wystarczającą liczbę miejsc w stołówce, a także odpowiedni czas, w trakcie przerwy międzylekcyjnej, na spożycie posiłku. Osoby prowadzące edukację żywieniową posiadały przygotowanie pedagogiczne oraz korzystały z materiałów edukacyjnych wspierających przeprowadzenie zajęć. Dyrekcja współpracowała z pielęgniarką środowiska nauczania, która przekazywała sprawozdania ze swojej działalności.

W okresie objętym kontrolą w Zespole prowadzone były działania i realizowane programy edukacyjne dotyczące zasad zdrowego odżywiania oraz przeprowadzano diagnozę potrzeb rozwojowych w tym zakresie. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. niewystarczającego nadzoru i kontroli nad jakością serwowanych w Zespole posiłków, asortymentem sprzedawanym w automatach vendingowych i sklepiku szkolnym, niezapewnieniu w umowach odpowiednich klauzul umownych oraz braku porozumienia z organem prowadzącym szkołę w zakresie warunków korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokości opłat za posiłki, zasad i warunków współpracy, w tym dostępności pielęgniarki w gabinecie profilaktycznej opieki zdrowotnej. Ponadto Dyrekcja nie podejmowała działań mających na celu

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

informowanie młodzieży i ich rodziców o nieograniczonym dostępie do wody zadanej do picia z wodociągu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Rozwiązania organizacyjne mające na celu propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania
Opis stanu faktycznego	1. Zgodnie ze Statutem Zespołu (dalej: „Statut”) m.in.: – w skład Zespołu wchodziły: Szkoła Podstawowa Nr 5 im. dra Aleksandra Majkowskiego z Ośrodkiem Wychowania Przedszkolnego (dalej: „Szkoła”) oraz Liceum Ogólnokształcące (dalej: „Liceum”), – Zespół powinien zapewnić wszystkim chętnym uczniom Szkoły i Liceum możliwości i higieniczne warunki spożycia obiadu w stołówce szkolnej (§ 20 Statutu). W Zespole wyodrębniono pomieszczenie przeznaczone na stołówkę. Znajdujące się w Zespole pomieszczenia kuchenne z zapleczem socjalnym⁴ o powierzchni 248 m² Gmina Kartuzy wydzierżawiła⁵ podmiotowi zewnętrznemu (spółce cywilnej). Z ww. podmiotem Zespół zawierał⁶ w okresie objętym kontrolą umowy⁷, których przedmiotem było dostarczanie posiłków dla uczniów i dzieci Zespołu. (akta kontroli str. 11-169, 224-241) 2. Organizację żywienia w Zespole uregulowano m.in. w Statucie, Statucie Liceum, Regulaminie Stołówki, a także umowach na dostarczanie posiłków. W Statutach wyznaczono miejsce do spożywania posiłków, tj. stołówkę, nie ustalono w nich jednak liczby i długości przerw przeznaczonych na spożycie gorącego posiłku. W Zespole ustalono osiem przerw międzylekcyjnych, trzy 10-minutowe (od 8:45 do 8:55, od 09:40 do 09:50 i od 10:35 do 10:45), jedną 15-minutową (od 11:30 do 11:45), jedną 20-minutową (od 12:30 do 12:50), a także trzy pięciominutowe (od 13:35 do 13:40, od 14:25 do 14:30 i od 15:15 do 15:20). Dyrektor wyjaśniła, że przerwy międzylekcyjne ustalono przed 1 stycznia 2020 r. Posiłki wydawano w godzinach od 11:30 do 14:00⁸. W tym przedziale czasowym uczniowie spożywali posiłki bez wyraźnego podziału na przerwy międzylekcyjne, co gwarantowało optymalny komfort zaspokojenia potrzeb uczniów, też w sytuacjach szczególnych, np. przesunięć w planie lekcji. Godziny wydawania posiłków ustalono przed 2020 r. i nie zgłaszano potrzeby ich zmian. (akta kontroli str. 168, 172-173, 182-185)

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Wraz z wyposażeniem.

⁵ Umową dzierżawy nr 5/OE/10 z 4 sierpnia 2010 r., zmienioną aneksami nr: 1/2011 z 24 stycznia 2011 r., 1/2012 z 2 lutego 2012 r., 3 z 29 sierpnia 2013 r., 4 z 19 marca 2018 r. i 5 z 30 marca 2023 r.

⁶ W celu realizacji wynikającego z art. 106a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo o oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, ze zm) – dalej: „prawo oświatowe”, obowiązku zapewnienia uczniom, na zasadach dobrowolności i odpłatności, jednego gorącego posiłku w ciągu dnia w czasie pobytu w szkole.

⁷ Umowy nr: 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r., 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 14/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r.

⁸ Od 11:30 – klasy I – III Szkoły oraz inne klasy, które skończyły lekcje do 11:30, od 12:25 – klasy IV – VIII Szkoły, Liceum i uczniowie kończący zajęcia o godzinie 12:15, od 13:30 – 13:40 – Liceum i pozostali uczniowie kończący zajęcia o godzinie 12:25; od 13:00 – dzieci z klas „0”.

Uczniowie mieli zapewnioną możliwość korzystania ze stołówki szkolnej (§ 11 ust. 1 Statutu Liceum) oraz bezpieczne i higieniczne spożycie posiłków podczas pobytu w szkole, co było zgodne z art. 103 ust. 1 pkt 7 prawa oświatowego. Korzystanie z obiadu było dobrowolne i odpłatne. Istniała możliwość zakupu obiadu dwudaniowego lub (do wyboru) zupy albo drugiego dania. Zakupu można było dokonać w dniu, w którym uczeń zechciał spożyć posiłek.

Ponadto zgodnie z § 14 ust. 1 Statutu Liceum do realizacji celów statutowych szkoła posiadała również pomieszczenia, takie jak m.in. sklepik i bar (pkt 3) oraz gabinety pielęgniarki, pedagoga, psychologa i innych specjalistów (pkt 5).

Dyrektor wyjaśniła, że zgodnie z § 15 ust. 7 Statutów Liceum zawarto zapis „Szczegółowe cele i zadania wychowawcze szkoły zapisane są w Programie Wychowawczo - Profilaktycznym”, który zawierał szczegółowe zadania wychowawcze w podziale na poszczególne obszary, w tym obszar kształtowanie dojrzałości fizycznej i zdrowotnej oraz kształtowanie zachowań sprzyjających zdrowiu, w tym m.in. edukacja w zakresie zdrowego odżywiania. Program Profilaktyczno - Wychowawczy stanowił dopełnienie Statutu, był aktualizowany na każdy rok szkolny, zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami szkoły i polityką oświatową państwa. Nie stosowało się praktyki powielania zapisów w dokumentach szkoły.

(akta kontroli str. 11-169, 224-241, 593-711, 716-748)

Według stanów z października w Liceum obiad dwudaniowy w latach szkolnych:

- 2020/2021 – nie spożywał żaden z 230 uczniów,
- 2021/2022 – spożywał jeden (tj. 0,4%) z 236 uczniów,
- 2022/2023 – spożywało dwoje (tj. 0,7%) z 272 uczniów,
- 2023/2024 – spożywało siedmiu (tj. 2,0%) z 347 uczniów.

Koszt obiadu w Zespole kształtował się następująco:

- od 2 września 2020 r. do 30 czerwca 2021 r.: 7,00 zł brutto⁹,
- od 2 września 2021 r. do 30 czerwca 2022 r.: 8,00 zł brutto¹⁰,
- od 1 września 2022 r. do 30 czerwca 2023 r.: 10,00 zł brutto, z tego 8,00 zł – wsad do kotła, a 2,00 zł – koszty przygotowania i dostarczenia posiłków¹¹,
- od 1 września 2023 r. do 31 sierpnia 2024 r.: 12,00 zł brutto, z tego 10,00 zł – wsad do kotła, a 2,00 zł – koszty przygotowania i dostarczenia posiłków¹²,

(akta kontroli str. 226-241, 242-243)

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że:

- zainteresowanie uczniów Liceum spożywaniem gorących posiłków wydawanych w stołówce szkolnej było marginalne, a z powodu dobrowolności ich spożywania nie prowadzono rejestru uczniów Liceum korzystających ze stołówki,
- nie podpisano pisemnego porozumienia z organem prowadzącym szkołę, dotyczącego warunków korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokości opłat za posiłki, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”,

⁹ Umowa nr 29/2020 z 1 września 2020 r. zawarta pomiędzy Dyrektorem i Gminą Kartuzy w sprawie realizacji programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”.

¹⁰ Umowa nr 21/2021 z 1 września 2021 r. zawarta pomiędzy Dyrektorem i Gminą Kartuzy w sprawie realizacji programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”.

¹¹ Umowy nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r. i nr 1/2023 z 30 grudnia 2022 r. zawartych pomiędzy Dyrektorem i podmiotem zewnętrznym.

¹² Umowa nr ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r. zawartej pomiędzy Dyrektorem i podmiotem zewnętrznym.

- wyboru podmiotu świadczącego usługę dostarczania posiłków dokonano w oparciu o wieloletnią, zadawalającą współpracę z tym podmiotem, a wysokość opłat za posiłki (ujmowanych następnie w umowie o dostarczenie posiłków dla uczniów) uzgadnia była z wolnej ręki, w drodze porozumienia ustnego. O wyborze zadecydowało również zlokalizowanie kuchni w budynku szkoły¹³, co wiązało się z wyeliminowaniem potrzeby transportu gorących posiłków do miejsca ich spożycia i związanych z tym dodatkowych opakowań (styropian).

(akta kontroli str. 172-173, 224-241, 593-597)

3. Stołówka szkolna znajdowała się na pierwszym piętrze części administracyjnej Zespołu. Na drzwiach wejściowych do Stołówki wywieszone były: Regulamin Stołówki, informacja o osobach uprawnionych do przebywania na jej terenie¹⁴ oraz cennik posiłków. Stołówka składała się z czterech wnęk – w każdej ustawione były stoliki z czterema miejscami siedzącymi. We wnękach po lewej stronie po siedem stolików, tj. 56 miejsc, a po prawej stronie po 10 stolików, tj. 80 miejsc. Łącznie 136 miejsc.

W trakcie oględzin posiłek spożywało czworo licealistów i dzieci ze Szkoły. Posiłki wydawano w godzinach od 11:30 do 14:00, w tym podczas dwóch przerw: 15 i 20 minutowej.

Zgodnie z § 1 ust. 3 Regulaminu Stołówki, obowiązującego od 1 września 2023 r., posiłki wydawane były w czasie przerw obiadowych.

W Zespole znajdował się również sklepik szkolny – kawiarenka¹⁵, czynny w godzinach 7:00 – 14:00 w dni nauki szkolnej. Na terenie sklepiu znajdowało się sześć stolików, krzesła oraz ławki do siedzenia.

W okresie objętym kontrolą do Zespołu nie wpłynęły skargi lub wnioski, a wyniki przeprowadzonych kontroli wykazały, że stan sanitarno-higieniczny Zespołu zachowany był należyście.

(akta kontroli str. 11-169, 182-185, 186-211, 212-223, 224-241, 716-748)

4. Z wyjaśnień Dyrektor, w sprawie podejmowanych działań w Zespole, w celu zapewnienia uczniom ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi możliwości spożycia posiłków w Zespole, wynikało, że:

- Szkoła była w ścisłym kontakcie z rodzicem ucznia ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi, z którym ustalano tryb i warunki dożywiania dziecka, przez umożliwienie podgrzania przyniesionych pokarmów, wskazanie miejsca do spożycia posiłku, odpowiedniego czasu jego spożycia. W szczególnie trudnych przypadkach, także tymczasowych, ze względu na np. dietę po operacji, dzieckiem o szczególnych potrzebach żywieniowych zajmowała się bezpośrednio pielęgniarka szkolna. W roku szkolnym 2023/2024 w jednym przypadku (cukrzyca) zatrudniono pomoc nauczyciela w celu monitorowania poziomu glukozy we krwi dziecka, obsługi pompy insulinowej i kontaktu z rodzicem w razie nagłych sytuacji;
- Dyrektor informowana była na bieżąco, wraz z wychowawcami i nauczycielami (z zachowaniem poufności danych) na temat uczniów ze specjalnymi potrzebami zdrowotnymi i wynikającymi z nich potrzebami żywieniowymi. Specjalne wymagania żywieniowe realizowano w ścisłym porozumieniu z rodzicami uczniów,

¹³ Umowa dzierżawy nr 5/OE/10.

¹⁴ § 3 ust. 2 Regulaminu stanowił, że podczas wydawania obiadów zabrania się pobytu w pomieszczeniach stołówki osobom niespożywającym posiłków.

¹⁵ Sklepik szkolny – kawiarenka funkcjonował w Zespole od 1 września 2023 r. i był prowadzony przez podmiot prowadzący stołówkę.

o czym rodziców informowano na etapie rekrutacji. We wniosku o przyjęcie dziecka/ucznia do placówki, rodzice mogli udzielić informacji na temat chorób przewlekłych, w tym nietolerancji pokarmowych i innych chorób wymagających specjalnej diety. Na 28 czerwca 2024 r. do Dyrektora nie wpłynęła żadna informacja na temat specjalnych potrzeb żywieniowych ucznia Liceum. Nie stwierdzono potrzeby urozmaicenia diety żywienia zbiorowego ze względu na różnorodność kultur i religii (obecność uczniów pochodzenia zagranicznego). Potrzeby wynikające z nakazów religijnych były niemal tożsame, dlatego w jadłospisie uczniów Zespołu, w piątki przewidziano wyłącznie dania bezmięsne.

(akta kontroli str. 593-711)

5. W wyniku kontroli przeprowadzonej 23 listopada 2023 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kartuzach (dalej: „PPIS”) ustalono m.in. należyty stan sanitarno-higieniczny Zespołu¹⁶.

(akta kontroli str. 208-211)

Przeprowadzona na zlecenie NIK¹⁷ kontrola PPIS wykazała m.in., że:

- stan sanitarny obiektu nie budził zastrzeżeń. Nie stwierdzono też uwag w zakresie higieny przygotowywania i podawania posiłków;
- w bloku kuchennym stwierdzono nieprawidłowości natury technicznej, tj. uszkodzenia posadzki/płytek na posadzce w pomieszczeniach kuchni i wydawania posiłków przy stołówce, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 265-268, 269-270, 271-277z)

6. Osoby odpowiedzialne za żywienie dzieci i młodzieży były zatrudnione lub świadczyły usługi na rzecz podmiotu zewnętrznego prowadzącego działalność gastronomiczną.

(akta kontroli str. 174-181, 224-241, 823-825)

7. W latach 2020-2024 w Liceum realizowano (w zróżnicowanej formie i sposobami dostosowanymi do warunków pracy, w tym nauczania na odległość) podstawę programową odnoszącą się m.in. do zagadnień związanych z odżywianiem się człowieka.

Z wyjaśnień Dyrektora wynikało, że edukacja w zakresie zachowań prozdrowotnych, w tym zdrowego odżywiania i zapobiegania złym nawykom żywieniowym, realizowana była w ramach: Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu, godzin z wychowawcą (zdrowe śniadania), zajęć przedmiotowych (np. biologia, języki obce), prelekcji z zaproszonymi gośćmi (np. dietetykiem, dietetykiem sportu, pielęgniarką, stomatologiem), udziału w akcjach nt. żywienia (np. „Świetliczaki zdrowiaki”¹⁸). Zajęcia edukacji prozdrowotnej prowadzili nauczyciele zatrudnieni w Zespole zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami pedagogicznymi, w oparciu o pozyskane materiały dydaktyczne, a także specjaliści zapraszani przez koordynatorów danego przedsięwzięcia.

(akta kontroli str. 172-173, 278-281)

¹⁶ W toku kontroli przedstawiciel PPIS przeprowadził rozmowę z Dyrektorem na temat m.in. poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego uczniów, właściwych zachowań prozdrowotnych, w tym: korekcji wad postawy, zachęcania dzieci i młodzieży do aktywności fizycznej i spędzania czasu wolnego i przerw śródlekcyjnych na świeżym powietrzu, sięgania po zdrową żywność, eliminowania tzw. „fastfood” i „energetyków”.

¹⁷ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK zlecono przeprowadzenie m.in. kontroli stanu sanitarnego kuchni i jadalni oraz zapewnienia higieny przygotowania i podawania posiłków.

¹⁸ Ogólnopolski projekt edukacji prozdrowotnej „Zdrowo jem, więcej wiem”.

8. W Zespole zawarto z podmiotem zewnętrznym umowy nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r., 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 14/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r., których przedmiotem było dostarczanie posiłków dla uczniów Zespołu. W ww. umowach m.in. określono, że kontrolę nad ich prawidłowym wykonaniem sprawować będzie Dyrektor. Jednak w ww. umowach:

- nie zawarto postanowień umożliwiających zastosowanie kar umownych lub odstąpienie od umowy w przypadku jej nieprawidłowej realizacji, nie przewidziano możliwości weryfikacji dostarczanych posiłków (w zakresie odpowiedniej temperatury i zgodności ze złożonym zamówieniem),
 - nie dochowano należytej staranności w oznaczeniu przedsiębiorców, z którymi umowy zawarto,
- co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str.174-181, 224-241, 823-825)

9. W okresie objętym kontrolą nie prowadzono badań wśród rodziców i uczniów w zakresie satysfakcji z dostępności posiłków w stołówce szkolnej i produktów spożywczych w sklepiku szkolnym i automatach vendingowych w Zespole.

Dyrektor wyjaśniła, że 22 listopada 2023 r. do uczniów i ich rodziców skierowano ankietę dotyczącą „Stosowania Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania” w Zespole. Odpowiedziało na nią 233 rodziców (na 1803) oraz 46 uczniów (na 932). W ostatnim punkcie ankiety umożliwiono wypowiedzenie się na temat szkoły („Proszę podać pozytywne oraz to co należy zdaniem Pana/i zmienić w szkole”). Wśród rodziców udzielono cztery odpowiedzi oceniające negatywnie, dożywianie na stołówce, dwie dotyczące wprowadzenia zmian w sklepiku szkolnym oraz jedną uwagę dotyczącą usprawnienia pracy stołówki. Wśród uczniów udzielono trzech pozytywnych komentarzy, jednego, w którym wniesiono o skrócenie przerw międzylekcyjnych i jednego, w którym wniesiono o przeorganizowanie przerw dla klas 1-3. Ankieta była anonimowa, dlatego ustalenie czy odpowiedzi dotyczyły ucznia Szkoły, czy Liceum nie było możliwe.

(akta kontroli str. 593-711)

10. W ramach współpracy z pielęgniarką prowadzącą profilaktykę zdrowotną i pomoc przedlekarską Dyrektor otrzymywała dokumentację sprawozdawczą z działalności pielęgniarki za poszczególne okresy szkolne objęte kontrolą.

W obrocie funkcjonowała umowa dzierżawy pomieszczenia z przeznaczeniem na gabinet profilaktycznej opieki, zawarta 4 listopada 2005 r. z podmiotem leczniczym prowadzącym gabinet profilaktyki zdrowotnej, w celu świadczenia opieki zdrowotnej nad uczniami. W Zespole nie odnaleziono jednak dokumentu określającego warunki organizacyjne oraz zakres świadczonej opieki przez ww. podmiot, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 244)

Ze sprawozdań z działalności pielęgniarki szkolnej wynikało, że w gabinecie pielęgniarki wykonywano badania przesiewowe przygotowujące do powszechnych, profilaktycznych badań lekarskich (bilanse zdrowia), których zakres obejmował m.in. wysokość i ciężar ciała, określenie wskaźnika BMI i proporcji centylowych, pomiar ciśnienia tętniczego. Z uczniami przeprowadzano rozmowy dotyczące m.in. prawidłowej postawy ciała, otyłości i aktywności fizycznej, a z uczniami zwolnionymi z zajęć wychowania fizycznego – rozmowy na temat powodów zwolnień i znaczenia aktywności fizycznej. Przy poważniejszych schorzeniach zwracano uwagę na proces rehabilitacji ciągłej. Opieką czynną objęto młodzież z podwyższonym ciśnieniem

tętnicznym, nadwagą, otyłością, niedoborami wagi i chorobami przewlekłymi.

(akta kontroli str. 651-676)

W latach szkolnych:

- 2019/2020 w klasach I-III ogółem było 195 uczniów, w tym: niedowagę miało dziewięcioro (tj. 5%), nadwagę – 14 (tj. 7%), a otyłość – 10 uczniów (tj. 5%),
- 2020/2021 w klasach I-III ogółem było 227 uczniów, w tym: niedowagę miało sześcioro (tj. 2%), nadwagę – dziewięcioro (tj. 4%), a otyłość – 17 uczniów (tj. 7%);
- 2021/2022 w klasach I-III ogółem było 232 uczniów, w tym: niedowagę miało dziewięcioro (tj. 4%), nadwagę – 14 (tj. 6%), a otyłość – 16 uczniów (tj. 7%);
- 2022/2023 w klasach I-III ogółem było 345 uczniów, w tym: niedowagę miało dziewięcioro (tj. 3%), nadwagę – 25 (tj. 7%), a otyłość – 14 uczniów (tj. 4%);
- 2023/2024 w klasach I-III ogółem było 345 uczniów, w tym: niedowagę miało dziewięcioro (tj. 3%), nadwagę – 25 (tj. 7%), a otyłość – 14 uczniów (tj. 4%).

Dyrektor wyjaśniła, że współpraca z pielęgniarką szkolną polegała na bieżącej wymianie informacji (z poszanowaniem prawa ucznia do tajemnicy gabinetu pielęgniarskiego), na temat wypadków na terenie szkoły, nagłych przypadków dotyczących zdrowia uczniów, a także akcji profilaktycznych. Pielęgniarka szkolna składała Dyrektor raz w półroczu sprawozdanie z jej działalności w ramach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, z którym Dyrektor zapoznawała grono pedagogiczne podczas spotkania Rady Pedagogicznej Liceum.

(akta kontroli str. 246-247, 593-711)

11. W Zespole przeprowadzano diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów oraz zasobów szkoły z obszaru wychowania i profilaktyki, o której mowa w art. 26 ust. 3 w zw. z art. 26 ust. 3 prawa oświatowego.

W Programach Wychowawczo – Profilaktycznych identyfikowano zarówno czynniki ryzyka, jak i czynniki chroniące, wskazywano też rekomendacje na bieżący rok szkolny. W ramach założeń programowych wyszczególniono takie działania, jak kształtowanie właściwych postaw dbałości o zdrowie, a także podkreślono wagę m.in. przestrzegania przez uczniów zasad zdrowego stylu życia, nieulegania nałogom oraz pogłębiania świadomości ekologicznej. Pośród wyłonionych obszarów problemowych zidentyfikowano konieczność rozszerzenia działań na rzecz profilaktyki uzależnień, profilaktyki związanej z pandemią, przemocy oraz otyłości. Jako wyodrębnione działanie wskazano podniesienie kondycji psychicznej uczniów, doskonalenie kompetencji emocjonalnych i społecznych przez m.in. pogadanki, spotkania ze specjalistami różnych dziedzin (dietetyk, pediatra, pielęgniarka, lekarz psychiatra, psychoterapeuta, epidemiolog), realizację programów profilaktycznych zwiększających kompetencje w zakresie edukacji dot. zdrowego stylu życia. Zwrócono również uwagę na oczekiwania rodziców w stosunku do szkoły, w zakresie promowania zdrowego stylu życia. Celem nadrzędnym był wszechstronny rozwój osobowy dziecka w wymiarze m.in. zdrowotnym i estetycznym. Działalność Zespołu polegała na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia w sferze fizycznej ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i zachowań prozdrowotnych. Celem szczegółowym były promocja i wyrabianie postaw zdrowego stylu życia poprzez kształtowanie nawyku dbania o własne zdrowie, zwracanie uwagi na utrzymanie higieny ciała, dbanie o estetyczny wygląd, wdrażanie zdrowego stylu życia, odżywiania i wypoczynku, podnoszenie wiedzy uczniów na temat zaburzeń odżywiania na tle psychicznym, organizowanie bezpłatnych obiadów w stołówce

szkolnej¹⁹, propagowanie zdrowej żywności w sklepie szkolnym²⁰ oraz kształtowanie nawyku spożywania zdrowej żywności²¹, zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Zaprojektowano również narzędzia ewaluacji realizacji programu²².

(akta kontroli str. 282-392)

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że:

- we wrześniu każdego roku w oparciu o sprawozdania wychowawców, pedagogów szkolnych, psychologa i nauczycieli przedmiotów z poprzedniego roku, analizy trudności i sytuacji kryzysowych w szkole, rozpoznania środowiska uczniów oraz polityki oświatowej państwa, aktualizacji ulegał Program Profilaktyczno-Wychowawczy Zespołu²³, który zawierał szczegółowe cele i zadania w zakresie kształtowania potrzeb rozwojowych uczniów, postaw społecznych, dojrzałości: duchowej, emocjonalnej, intelektualnej, fizycznej i zdrowotnej. Przedmiotowe programy przewidywały: rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska, zapewnienia bezpieczeństwa uczniom podczas pobytu w szkole i poza nią, doskonalenia umiejętności rozpoznawania zagrożeń i właściwego zachowania się w sytuacjach niebezpiecznych, dostarczanie rzetelnej wiedzy o zagrożeniach płynących ze stosowania środków uzależniających (palenie tytoniu, spożywanie alkoholu, używanie narkotyków, dopalaczy, Internetu), eliminowanie agresji z życia szkoły;
- przeprowadzona diagnoza²⁴ wyłoniła obszary problemowe, w tym konieczność rozszerzenia działania na rzecz profilaktyki uzależnień, profilaktyki związanej z pandemią, przemocy oraz otyłości. Działaniami mającymi doprowadzić do osiągnięcia tego celu były m.in.: podniesienie kondycji psychicznej uczniów, doskonalenie kompetencji emocjonalnych i społecznych poprzez, m.in. pogadanki, spotkania ze specjalistami z różnych dziedzin (dietetyk, pediatra pielęgniarz, lekarz psychiatra, psychoterapeuta, epidemiolog), realizację programów profilaktycznych zwiększających kompetencje w zakresie m.in. zdrowego stylu życia. Jednym z celów szczegółowych była promocja i wyrabianie postaw zdrowego stylu życia, poprzez dostarczanie rzetelnej wiedzy o zagrożeniach płynących ze stosowania środków uzależniających (palenie tytoniu, spożywanie alkoholu, używanie narkotyków, dopalaczy, Internetu). Działaniami profilaktycznymi objęci byli również rodzice uczniów. W Zespole organizowano spotkania np. z prezes Fundacji Novum na temat „Konsekwencje eksperymentowania przez młodych ludzi ze środkami psychoaktywnymi” (24 stycznia 2024 r.);
- ważnym działaniem w zakresie profilaktyki zdrowia i prawidłowych zachowań społecznych było wychowanie sportowe. W szkole funkcjonowały klasy sportowe:

¹⁹ Zapewnienie uczniom z rodzin niżej uposażonych bezpłatnych obiadów. Pomoc rodzicom w wypełnianiu wniosków.

²⁰ Kontrola żywności sprzedawanej w sklepie szkolnym.

²¹ Zapewnienie uczniom porcji warzyw i owoców oraz mleka.

²² Sprawozdania wychowawców z realizacji planów wychowawczo-profilaktycznych klas, ankietę skierowaną do uczniów, rodziców i nauczycieli celem uzyskania informacji na temat realizacji Programu i ewentualnej jego modyfikacji, obserwacje, wywiady z uczniami rodzicami i nauczycielami, itp.

²³ Program przeznaczony był do realizacji przez wychowawców klas podczas godzin z wychowawcą we współpracy z nauczycielami wszystkich przedmiotów, pedagogiem, psychologiem, pielęgniarz szkolną i pozostałymi pracownikami szkoły, w zależności od stanu zasobów potrzeb klasy oraz przy współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

²⁴ W oparciu o sprawozdania wychowawców, pedagogów szkolnych, psychologa i nauczycieli przedmiotów z poprzedniego roku, analizy trudności i sytuacji kryzysowych w szkole, rozpoznania środowiska uczniów oraz polityki oświatowej państwa.

- plywacka, piłki ręcznej chłopców, koszykówki dziewcząt. Czynne uprawianie sportu przez uczniów wiązało się bezpośrednio z kształtowaniem prawidłowych nawyków żywieniowych, także przez spotkania z dietetykami oraz wpływało na kształtowanie prawidłowej sylwetki, nieobciążonej wadami postawy lub otyłością;
- całokształt działań wychowawczych i profilaktycznych sprzyjał wypracowaniu właściwych wyborów konsumenckich uczniów. Zespół uczestniczył w licznych programach profilaktyki zdrowego odżywiania np. „Program dla Szkół”, w ramach którego uczniowie otrzymywali owoce i warzywa oraz mleko i produkty mleczne.
- (akta kontroli str. 282-392, 593-711)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wicedyrektor i Dyrektor nie zachowały należytej staranności w zakresie zabezpieczenia interesów Zespołu przy zawieraniu z podmiotem zewnętrznym umów nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r., 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 14/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r., których przedmiotem było dostarczanie posiłków dla uczniów, gdyż w ww. umowach nie zawarto postanowień umożliwiających zastosowanie kar umownych lub odstąpienie od umowy w przypadku jej nieprawidłowej realizacji, a także nie przewidziano możliwości weryfikacji dostarczanych posiłków (w zakresie odpowiedniej temperatury i zgodności ze złożonym zamówieniem).

Skutkiem braku w umowach ww. elementów był brak narzędzi do kontroli prawidłowości wykonywania umów, o której stanowił § 8, a także brak narzędzi do egzekwowania należytego wykonania ich przedmiotu, co rodziło niepożądane skutki szczegółowo wskazane w obszarze drugim wystąpienia, polegające na niespełnianiu rekomendacji określających wartość energetyczną posiłków, w tym ich wielkości oraz zawartość tłuszczu.

(akta kontroli str. 174-181, 224-241, 823-825)

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że dyrektor szkoły m.in. dlatego podpisuje umowę o dostarczanie posiłków z zarejestrowaną firmą gastronomiczną, podlegającą wszelkim kontrolom dedykowanym temu celowi, np. Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (dalej: „PSSE”), aby móc polegać na rzetelności diagnozy tych instytucji w zakresie prowadzenia prawidłowego żywienia zbiorowego w szkole. Dyrektor nie jest kompetentna w ocenie szczegółowej właściwości podawanych posiłków, prawidłowości porcji, ani w przeprowadzaniu analizy jakościowej posiłków. W tej kwestii musi polegać na wynikach kontroli przeprowadzonych przez wspomniane specjalnie dedykowane temu celowi podmioty. Kontrola dyrektora szkoły ogranicza się do regularnego wizytowania stołówki szkolnej, monitorowania jakości i świeżości podawanych posiłków i każdorazowego reagowania na uwagi rodziców w kontekście nieprawidłowości w realizacji umowy, np. zamiennik w jadłospisie. W umowach nie zastrzeżono klauzuli umownych, ponieważ zastosowano przyjęty do tej pory wzór umowy. W momencie podpisywania kolejnej umowy z podmiotem świadczącym usługę dostarczania posiłków, wszystkie klauzule zostaną ujęte.

(akta kontroli str. 593-711, 823-825)

NIK wskazuje, że mocą postanowienia § 8 ww. umów strony postanowiły, że kontrolę nad ich prawidłowym wykonaniem sprawować będzie Dyrektor, który nie zapewnił sobie jednak w tym zakresie żadnych instrumentów faktycznych i prawnych. Zgodnie z art. 52c ustawy o bezpieczeństwie żywności w jednostkach systemu oświaty

w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży stosowane mogą być wyłącznie środki spożywcze, które spełniają wymagania określone w rozporządzeniu w sprawie żywienia zbiorowego. W przypadku, gdy podmiot zewnętrzny prowadzący działalność w zakresie zbiorowego żywienia dzieci i młodzieży narusza przepisy dotyczące środków spożywczych przeznaczonych do stosowania w ramach ww. żywienia dyrektor szkoły jest uprawniony do rozwiązania, bez zachowania terminu wypowiedzenia, umowy z takim podmiotem bez odszkodowania.

2. Dyrektor nie zawarła pisemnego porozumienia z organem prowadzącym szkołę dotyczącego warunków korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokości opłat za posiłki, o którym mowa w art. 106 ust. 3 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 172-173, 593-597)

Dyrektor wyjaśniła, że zobowiązuje się do pisemnego sporządzenia niniejszego porozumienia w kontekście nadchodzącego roku.

(akta kontroli str. 593-597)

3. Kontrola sprawowana przez Dyrektora nad realizacją umowy z 9 sierpnia 2023 r., której przedmiotem było dostarczanie posiłków dla uczniów była nierzetelna, gdyż przeprowadzona na zlecenie NIK²⁵ kontrola PPIS wykazała (w dzierżawionych pomieszczeniach bloku kuchennego stołówki) nieprawidłowości natury technicznej, tj. uszkodzenia posadzki/ płytek na posadzce w pomieszczeniach kuchni i wydawania posiłków przy stołówce, co stanowiło naruszenie art. 59 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności²⁶ oraz art. 4 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 852/2004²⁷, który stanowi, że przedsiębiorstwa sektora spożywczego uczestniczące w którymkolwiek etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności po tych etapach, do których stosuje się ustęp 1, przestrzegają ogólnych wymogów higieny ustanowionych w załączniku II oraz wszelkich szczególnych wymogów przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 853/2004. W wyniku ww. kontroli PPIS wszczął postępowanie administracyjne i nałożył na podmiot zewnętrzny decyzję o opłacie za niezgodności z przepisami prawa żywnościowego²⁸.

(akta kontroli str. 268-270, 271-277z)

Z wyjaśnień Dyrektora wynikało, że jako dyrektor Zespołu nie została upoważniona do reprezentowania Gminy Kartuszy w kwestii dzierżawy pomieszczeń, stanowiących część budynku szkoły, podmiotowi świadczącemu usługi gastronomiczne. Nadzór nad stanem technicznym tych pomieszczeń jej nie podlegał. W §4-6 umowy dzierżawy nr 5/OE/10 z 4 sierpnia 2010 r. zmienionej m.in. aneksem z 30 marca 2023 r. przedłużającym dzierżawę lokalu do 31 sierpnia 2028 r. dzierżawca zobowiązał się do wszelkiej dbałości o użytkowany lokal oraz utrzymywania go w należytym stanie, w tym dokonywania na własny koszt niezbędnych napraw przez okres obowiązywania umowy.

(akta kontroli str. 823-825)

NIK zauważyła, że – niezależnie do kwestii dzierżawy pomieszczeń Zespołu przez ww. podmiot – Dyrektor odpowiada za nadzór nad realizacją umowy, której przedmiotem

²⁵ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK.

²⁶ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448).

²⁷ Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych z dnia 29 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. UE.L nr 139, str. 1, ze zm.).

²⁸ Decyzja o opłacie w oparciu o przepis art. 4 i art. 75 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności, zgodnie z którym podmioty działające na rynku spożywczym, podlegające urzędowym kontrolom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, są obowiązane do pokrywania opłat uwzględniających koszty związane z czynnościami kontrolnymi, jeżeli w wyniku tych czynności zostaną stwierdzone przez kontrolujących niezgodności z przepisami prawa żywnościowego.

jest dostarczenie posiłków dla uczniów. W nadzorze tym mieści się także przygotowywanie posiłków w odpowiednich warunkach. Fakt wydzierżawienia przez Gminę Kartuzy ww. podmiotowi pomieszczeń w Zespole nie zwalnia dyrektora placówki od nadzoru nad realizacją umowy, którą zawarł w innym przedmiocie z tym podmiotem.

4. W Zespole funkcjonowała umowa nieodpłatnej dzierżawy z 4 listopada 2005 r. pomieszczenia z przeznaczeniem na gabinet profilaktycznej opieki, zawarta z podmiotem leczniczym prowadzącym gabinet profilaktyki zdrowotnej, w celu świadczenia opieki zdrowotnej nad uczniami. Nie odnaleziono natomiast dokumentu określającego warunki organizacyjne i zakres świadczonej opieki przez ww. podmiot.
(akta kontroli str. 244)

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 11 Prawa oświatowego dyrektor szkoły lub placówki współpracuje z pielęgniarką albo higienistką szkolną, lekarzem i lekarzem dentystą, sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą, w tym udostępnia imię, nazwisko i numer PESEL ucznia celem właściwej realizacji tej opieki. Ponadto uczniowie są objęci podstawową opieką zdrowotną, a jej realizacja odbywa się na podstawie zawartego porozumienia pomiędzy podmiotem leczniczym i szkołą oraz umowy o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej między podmiotem leczniczym i Narodowym Funduszem Zdrowia. Pielęgniarka szkolna nie jest pracownikiem szkoły oraz nie podlega służbowo dyrektorowi szkoły. Na dyrektorze szkoły ciąży obowiązek zapewnienia uczniom dostępu do gabinetu profilaktyki zdrowotnej w oparciu o zawartą umowę (wyznaczenie miejsca). Poza kompetencją dyrektorów są natomiast kwestie samego świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej, jak i zasady postępowania z dokumentacją tworzoną w wyniku jej świadczenia. Mając powyższe na uwadze, świadczenie profilaktycznej opieki zdrowotnej odbywa się prawidłowo w oparciu o ww. umowę. Od nowego roku szkolnego Dyrektor zobowiązuje się do aktualizacji formy i treści zapisów oraz podstawy prawnej „umowy dzierżawy” do formy porozumienia pomiędzy szkołą a podmiotem leczniczym.

(akta kontroli str. 651-676)

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami²⁹ jednym z podmiotów zapewniających warunki organizacyjne opieki zdrowotnej nad uczniami jest dyrektor szkoły. Wymiar dostępności pielęgniarki szkolnej w szkole uregulowano w przepisach załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej³⁰ i uzależniono od liczby uczniów w placówce. Warunki dostępności pielęgniarki w placówce powinny zostać określone precyzyjnie przez podmiot udostępniający pomieszczenie z przeznaczeniem na gabinet oraz podmiot udzielający profilaktyki zdrowotnej. Jednocześnie NIK wskazuje, że zgodnie z art. 693 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny³¹ przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz. Czynsz może być zastrzeżony w pieniądzu lub świadczeniach innego rodzaju. Może być również oznaczony w ułamkowej części pożytków.

²⁹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1078.

³⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1427 ze zm.

³¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1061.

Z powyższej regulacji wynika, że umowa dzierżawy nie stanowi właściwej formy dla nieodpłatnego udostępnienia pomieszczenia z przeznaczeniem na gabinet profilaktyki zdrowotnej.

OCENA CZĄSTKOWA

W Zespole określone zostały zasady dotyczące organizacji żywienia w stołówce szkolnej. Zapewniono dobre warunki do spożycia posiłków przez młodzież, tj. wystarczającą liczbę miejsc w stołówce, a także odpowiedni czas 20 minut, w trakcie przerwy międzylekcyjnej, na spożycie posiłku. Osoby prowadzące edukację żywieniową posiadały przygotowanie pedagogiczne oraz korzystały z materiałów edukacyjnych wspierających przeprowadzenie zajęć. Przeprowadzano również diagnozę potrzeb rozwojowych, a dyrekcja współpracowała z pielęgniarką środowiska nauczania, która przekazywała sprawozdania ze swojej działalności. Przyjęte w Zespole rozwiązania organizacyjne dot. żywienia dzieci i młodzieży (tj. powierzenie podmiotowi zewnętrznemu zapewnienia posiłków), brak szczegółowych uregulowań w umowach, a także brak należytej staranności w sprawowanym nadzorze, wpłynęły na wystąpienie nieprawidłowości, których przyczyną było niepełne dochowanie właściwych warunków do przygotowania i spożywania posiłków, co wykazała kontrola PPIS.

OBSZAR

2. Działania na rzecz propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania oraz ich efekty.

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą, w ramach programów wychowawczo-profilaktycznych nauczyciele biologii, pedagog, psycholog, pielęgniarka, nauczyciele wychowania fizycznego realizowali następujące działania:

- promowanie zdrowego stylu życia przez zwiększanie wiedzy dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie,
- kształtowanie nawyku dbania o własne zdrowie, zwracanie uwagi na utrzymanie higieny ciała, dbanie o estetyczny wygląd zewnętrzny,
- zwiększanie wiedzy uczniów dotyczącej higieny zdrowia psychicznego i fizycznego oraz wdrażanie zdrowego stylu życia, odżywiania i wypoczynku, umiejętne zagospodarowanie czasu wolnego,
- podnoszenie wiedzy uczniów na temat zaburzeń odżywiania na tle psychicznym,
- kształtowanie sprawności fizycznej, odporności, uświadamianie roli sportu, kształtowanie nawyku rozwijania predyspozycji w zakresie dyscyplin sportowych.

Działania te realizowano w ramach pogadanek na lekcjach wychowawczych, zajęć realizujących podstawę programową odnoszącą się do zagadnień związanych z odżywianiem się człowieka, prelekcji, warsztatów profilaktycznych, konkursów, wycieczek pieszych, rowerowych oraz autorskiego programu fitness dla Liceum. Uczniowie brali udział w wielu działaniach edukacyjnych i profilaktycznych, spotkaniach, warsztatach, podczas których wykorzystano materiały: kampanii społecznych: HIV/AIDS „To warto wiedzieć”, „Wirusowe zapalenie wątroby oraz czerniak”, z zasobów własnych prowadzących, podnoszących poziom kompetencji „Bez używek – czyli zdrowo”, Alkohol, e-papierosy, energetyki – niebezpieczna moda, programów multimedialnych na tablicę interaktywną „Dopalacze – zagrożenia”.

Efektem realizacji ww. działań było zapoznanie społeczności szkolnej, rodziców uczniów i środowiska lokalnego z przekazywaną wiedzą, poprzez stronę internetową Zespołu, gazetki informacyjne, eksponowanie plakatów oraz ulotek.

W ramach zajęć lekcyjnych uczniowie konstruowali autorskie tygodniowe jadłospisy nastolatków i prezentowali je na forum klasy, uczestniczyli w pogadankach oraz ćwiczeniach praktycznych odnoszących się do zasad higienicznego przygotowywania potraw, np. podczas przygotowywania wigilii klasowej, czy innych wydarzeń szkolnych (np. Mikołajki, Dzień Św. Patryka).

Ponadto organizowano bezpłatne obiady w stołówce szkolnej przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kartuzach (dalej: „GOPS”), a w ramach propagowania zdrowej żywności w sklepiku szkolnym i kształtowania nawyku spożywania zdrowej żywności zaplanowano kontrole żywności sprzedawanej w sklepiku.

(akta kontroli str. 278-281, 282-392, 593-711)

2. Tematyka odżywiania się realizowana była na lekcjach biologii i godzin wychowawczych. W toku prowadzonych zajęć uczniowie Liceum nabywali umiejętności umożliwiające podejmowanie świadomych decyzji związanych ze zdrowiem własnym i innych ludzi. Podejmowane zagadnienia dotyczyły do składu chemicznego pokarmu, znaczenia poszczególnych składników pożywienia dla zdrowia, mechanizmów związanych z obróbką pokarmu w organizmie, wpływu niedoborów lub nadmiaru składników pożywienia na układy organizmu, zasad racjonalnego odżywiania się, komponowania prawidłowej diety nastolatka, chorób związanych ze sferą psychiczną, których skutki przenoszą się na układ pokarmowy (np. anoreksja, bulimia), nowoczesnego sposobu wytwarzania pokarmu – organizmy GMO³² oraz wpływu GMO na zdrowie człowieka, tradycyjnych i nowoczesnych sposobów wytwarzania pożywienia. Działania realizowano w formie autorskich prezentacji, analizy prostych tekstów popularno-naukowych z czasopism, obserwowanie i analizowanie preparatów mikroskopowych, filmów i animacji zgromadzonych w multitece szkolnej, konstruowanie przez uczniów autorskich tygodniowych jadłospisów nastolatków i prezentowanie ich na forum klasy, stałe ekspozycje w pracowni przyrodniczej tablic (np. Piramida zdrowego żywienia) oraz plansz poglądowych, gazetki w pracowni biologicznej odnoszące się do zasad zdrowego odżywiania się, analizy zasobów cyfrowych, pogadanki oraz ćwiczeń praktycznych odnoszących się do zasad higienicznego przygotowywania potraw. Nauczycielka biologii, będąca jednocześnie wychowawcą jednej z klas Liceum, podejmowała rozmowy indywidualne na podstawie obserwacji poczynionych podczas dyżurów w trakcie przerw międzylekcyjnych oraz zwracała uczniom uwagę na to, co jedzą podczas przerw (batoniki, chipsy, wysokokaloryczne napoje) z informowaniem o negatywnych skutkach długotrwałego spożywania tak niezdrowego pożywienia i przedstawianiem alternatywnych rozwiązań żywieniowych. Podczas godzin wychowawczych w Liceum również realizowano tematykę żywienia. Podejmowane były następujące tematy: Co zrobić z jedzeniem, aby go nie marnować? Organizowanie wigilii klasowej. Bez wody nie ma życia. – pogadanka, Co jeść by być szczęśliwym?

Dyrektor wyjaśniła, że ważnym działaniem w zakresie profilaktyki zdrowia i prawidłowych zachowań społecznych w Zespole było wychowanie sportowe.

(akta kontroli str. 251-254, 255-262, 278-281, 282-392, 593-711)

3. Uczniowie Liceum w latach objętych kontrolą uczestniczyli m.in. w następujących programach i działaniach:

³² Organizm genetycznie zmodyfikowany.

- kampanie społeczne realizowane przez PPIS: HIV/AIDS „To warto wiedzieć”, wirusowe zapalenie wątroby oraz czerniaka, warsztaty: „Bez używek – czyli zdrowo”, „Energetyki – niebezpieczna moda” – 213 uczniów,
- prezentacje multimedialne: Diety alternatywne, Mechanizmy obronne człowieka, Zasady prawidłowego żywienia, Mądre zakupy – kryteria wyboru żywności, Suplementy diety, Wybieram zdrowie i zdrowe odżywianie, Piramida żywienia – 207 uczniów,
- warsztaty o promocji zdrowia w ramach programów: „OK Ruch”, „Wiem co jem – planuję i działam” – 203 uczniów,
- warsztaty on-line w 2022 r. „Bycie odpowiedzialnym za siebie i innych” – poruszane tematy w zależności od potrzeb klas: bulimia, anoreksja, nadużywanie leków – 217 uczniów,
- autorski projekt fitness „Tydzień Profilaktyki” – Zdrowe odżywianie – prezentacja filmu „Racjonalne żywienie” 10 zasad zdrowego odżywiania się (zaplanowanie i przedstawienie w formie plastycznej jadłospisu na jeden dzień dla swojej grupy wiekowej) – 307 uczniów,
- projekt edukacyjny „Żyję zdrowo – dobrze się odżywiam, jestem aktywny fizycznie, działam na rzecz innych” – 265 uczniów,
- tematy zrealizowane z pedagogiem szkolnym pt. „Czym jest dieta dla naszego codziennego funkcjonowania?”, „Piramida zdrowia” – 325 uczniów.

Efektom ww. działań było nabywanie wiedzy przez uczestniczących w nich uczniów.
(akta kontroli str. 251-254)

4. W latach objętych kontrolą uczniowie Szkoły uczestniczyli w programach zewnętrznych w zakresie promowania zdrowego odżywiania. Aktywność Liceum przejawiała się w uczestnictwie w zawodach sportowych:

- Pomorska Liga Koszykówki Dziewcząt (rocznik 2004 – I miejsca w kategoriach: U 16 i U 18),
- Wojewódzkie igrzyska dzieci w koszykówce 3x3 (rocznik 2003 – I miejsce oraz awans do superfinału w Europejskiej Ligi Koszykówki Dziewcząt),
- Pomorska Liga Kadetek (II miejsce w kategorii U-15),
- Powiatowa Licealiada w piłce ręcznej (klasy II, III LO – IV miejsce).

W roku szkolnym 2022/2023 uczniowie Liceum brali również udział w Ogólnopolskim Programie Profilaktyki Czerniaka, a w roku szkolnym 2023/2024 – w akcji Aktywność ruchowa – alternatywa dla nałogów.

(akta kontroli str. 602-631)

Ponadto w ramach Listopadowego Tygodnia Profilaktyki³³, który odbył się od 20 do 24 listopada 2023 r., zajęto się m.in. zdrowym odżywianiem oraz uzależnieniami behawioralnymi. Każdy dzień był nowym przesłaniem i wyzwaniem. W środę (kolor zielony) pod hasłem „Zdrowie na talerzu” w zespołach klasowych rozmawiano na temat istoty zdrowego odżywiania. Tego dnia każda klasa wspólnie przygotowała zdrowy posiłek: np. drugie śniadanie, zdrową kanapkę, sałatkę owocową, owocowy szaszłyk. Czwartek (kolor czerwony) był dniem pod hasłem: „Świadomość zagrożenia podstępного uzależnienia” dla m.in. klas I-IV Liceum. Piątek (kolor niebieski) był dniem pod hasłem „Dzień bez hałasu”. Tego dnia uczniowie nie usłyszeli szkolnego dzwonka. Podczas przerw obiadowych (15 i 20-min.) na szkolnych korytarzach rozbrzmiewały przyjemne dźwięki muzyki relaksacyjnej. Zachęcano do wyciszenia,

³³ Tydzień kolorów z hasłem na każdy dzień: <https://www.facebook.com/share/p/kSs4K2s8TR5HvqMU/>.

uważności i relaksu. Klasy Liceum przygotowały trzyminutowe scenki pantomimiczne – temat przewodni scenki: „Pomocna dłoń”. Za organizację wydarzeń w poszczególnych dniach odpowiedzialni byli: samorząd szkolny, psycholog, pedagodzy oraz wychowawcy klas i nauczyciele. Uczniowie Liceum w maju 2023 r. mieli również możliwość wzięcia udziału w konkursie fotograficznym „Woda”³⁴.

(akta kontroli str. 255-262, 593-711)

5. Zespół w okresie objętym kontrolą nie ponosił wydatków na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych i edukację z tym związaną. Uczestnictwo w realizowanych programach i działaniach było bezpłatne.

(akta kontroli str. 255-262)

6. Jadłospisy serwowanych w stołówce szkolnej posiłków (na okres od poniedziałku do piątku) wywieszane były w poniedziałki o godzinie 7:00 rano na tablicach ogłoszeń w wiatrołapie budynku oraz na korytarzu szkolnym. Nie publikowano ich na stronie internetowej Zespołu. Udostępniane jadłospisy nie zawierały informacji o alergenach, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że w Zespole:

- nie ustalano średnioważonej normy na energię dla uczniów Zespołu i nie przekazywano takich danych podmiotowi świadczącemu usługę zbiorowego żywienia,
- nie zlecano ww. podmiotowi ustalania przedmiotowej normy, a w § 6 zawartej z nim umowy zobowiązano dostawcę do dostarczania posiłków na najwyższym poziomie w zakresie jakości i wymagań żywienia zbiorowego,
- podmiot zewnętrzny co miesiąc otrzymywał listę uczniów Zespołu (z podziałem na typy szkół), korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu”. Pozostali uczniowie korzystali z posiłków na zasadzie dobrowolności, kontraktując posiłki na „miesiąc z góry” lub wykupując posiłek w danym dniu, bezpośrednio u podmiotu zewnętrznego. W ten sposób podmiot ten pozyskiwał dane dotyczące grupy wiekowej ucznia spożywającego posiłek. Zespół nie przekazywał kompletnej listy uczniów Liceum podmiotowi zewnętrznemu, któremu wydzierżawiono kuchnię.

(akta kontroli str. 491, 517)

Z informacji uzyskanej od podmiotu zewnętrznego³⁵, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynikało, że jako mała firma, prowadząca działalność w ramach spółki cywilnej, nie prowadzi gospodarki magazynowej, a dostawy towaru realizuje na bieżąco i zużywa do codziennej produkcji³⁶.

(akta kontroli str. 518)

Szczegółowe badanie jadłospisu za okres od 11 marca do 22 marca 2024 r., przeprowadzone przez biegłego w dziedzinie dietetyki³⁷ wykazało, że:

- jadłospis spełniał wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach³⁸ (dalej: „rozporządzenie ws. żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży”) w zakresie § 2 ust. 2 pkt 2, 3, 4, 5, 6 lit. b, c, d i 8,

³⁴ <https://zso2.kartuzy.pl/wyniki-konkursu-fotograficznego-pt-woda,334.pl>.

³⁵ Dzierżawcy kuchni.

³⁶ Ponadto w toku kontroli ustalono, że norma średnioważona była wyliczana automatycznie przez program komputerowy po zasileniu danymi.

³⁷ Powołanego na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o NIK (dalej: „biegły”).

³⁸ Dz. U. poz. 1154.

- jadłospis nie zawierał informacji o alergenach, a 13 marca 2024 r. był rozbieżny ze składem faktycznie podanego obiadu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”,
 - normę średnioważoną na energię dla uczniów (834 kcal) wyliczano prawidłowo, jednak w sześciu z 10 objętych badaniem dni wydano obiady o nieprawidłowej kaloryczności (co oznaczało również nieprawidłową wielkość porcji), co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.
- (akta kontroli str. 211-223, 402, 410-479, 481-486, 489, 491, 492-514, 517-522, 524-538)

Przeprowadzona na zlecenie NIK³⁹ kontrola PPIS wykazała ponadto m.in., że dla ocenianej grupy wiekowej⁴⁰ jadłospisy za okres od 3 do 14 czerwca 2024 r. nie spełniały rekomendacji określających wartości energetycznej posiłków oraz zawartości tłuszczu w posiłkach, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 212-223, 810-822, 830-833, 837-838)

7. W Zespole nie monitorowano ilości marnotrawionej żywności (niewykorzystanych środków spożywczych, np. przeterminowanych oraz resztek jedzenia z posiłków).

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że podpisała umowę z podmiotem zewnętrznym świadczącym usługę dostarczania posiłków, a w związku ze zlokalizowaniem kuchni na terenie szkoły, posiłki wydawano uczniom bezpośrednio na stołówce. Odbiór resztek jedzenia z posiłków odbywał się bezpośrednio przez kuchnię. Gospodarka odpadkami, w tym monitorowanie ilości resztek po posiłkach, leżała w gestii podmiotu zewnętrznego. Zespół prowadził natomiast szeroką edukację ekologiczną, wpływającą na kształtowanie świadomości uczniów w zakresie niemarnowania żywności i oszczędzania wody, w tym pitnej. Liczne wyjazdy uczniów do gospodarstw agroturystycznych pozwalały m.in. na uczenie szacunku do zwierząt hodowlanych, funkcjonowania gospodarstwa rolnego i pracy rolnika, a działania w ramach wolontariatu pozwalały uwrażliwić uczniów na zjawisko ubóstwa i potrzebę dzielenia się z innymi.

(akta kontroli str. 593-597)

8. W Zespole funkcjonował sklepik szkolny w oparciu o umowy najmu pomieszczenia z przeznaczeniem na kawiarenkę szkolną nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r., 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 14/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 19 sierpnia 2023 r.

W ww. umowach nie określono, jakie produkty mogą podlegać sprzedaży w sklepiku, nie wprowadzono również kar umownych oraz innych sankcji za niewywiązanie się z warunków umów co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Ponadto w umowach zawartych z podmiotem zewnętrznym oraz w umowach na dostarczanie posiłków dla uczniów Zespołu nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r.; 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 1/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r, nie dochowano wymogów wynikających z zasad oznaczenia przedsiębiorców działających w ramach spółki cywilnej oraz jej reprezentacji, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Sklepik szkolny funkcjonował od 1 września 2021 r. i był prowadzony przez firmę zewnętrzną, prowadzącą stołówkę.

W wyniku oględzin ustalono, że można było w nim kupić m.in. kanapki, wodę mineralną w butelkach, soki Tymbark, musy owocowe, jabłka, mleko w kartoniku

³⁹ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK.

⁴⁰ Dla 11 dziewczynek w wieku 13-15 lat, sześciu chłopców w wieku 13-15 lat, ośmiu dziewczynek w wieku 16-18 lat i jednego chłopca wieku 16-18 lat.

a także wyroby typu drożdżówki, napoje w puszkach, napoje w butelkach (np. lipton, Tymbark), przekąski: wafelki, w tym typu Sante, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Przeprowadzona na zlecenie NIK⁴¹ kontrola PPIS wykazała m.in., że w sklepiu:

- w sprzedaży było szereg środków spożywczych niezgodnych z przepisami rozporządzenia w sprawie żywienia zbiorowego,
- było surowe mięso poddawane obróbce termicznej oraz prowadzenie działalności bez zezwolenia (bar),

co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli, str. 580-589, 749-761)

W Zespole zawarto również umowy najmu powierzchni pod automaty vendingowe z dwoma przedsiębiorcami.

Dyrektor nie skorzystała z możliwości ustalenia w porozumieniu z Radą Rodziców Liceum, szczegółowej listy produktów dopuszczonych do sprzedaży w Zespole.

(akta kontroli, str. 549-550)

W zakresie asortymentu produktów udostępnianych w automatach vendingowych:

- oględziny wykazały, że udostępniono w nich do sprzedaży produkty niezgodne z przepisami rozporządzenia w sprawie żywienia zbiorowego, np. napoje słodzone coca-colę,
 - przeprowadzona na zlecenie NIK⁴² kontrola PPIS wykazała m.in., że udostępniono w nich do sprzedaży również krakersy solone, krakersy cebulowe i paluszki, zawierające zbyt wysoką zawartość tłuszczu i soli,
- co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli, str. 551-579)

9. Zespół podłączony był do sieci wodociągowej. Na każdej z czterech kondygnacji, w tym w segmencie przeznaczonym dla uczniów Liceum, znajdowały się po dwie toalety (damska i męska), w których były po dwa ujęcia wody. W każdej z szatni zlokalizowanych przy sali gimnastycznej było jedno ujęcie wody, w salach prysznicowych – po dwa ujęcia wody. Na korytarzu szkolnym zamontowana była fontanna wody pitnej, z której można było pić bezpośrednio lub pobierać wodę do własnych pojemników. Urządzenie przekazało Zespołowi nieodpłatnie KPWiK⁴³ w oparciu o umowę nr 11/P/2015 z 27 listopada 2015 r. W sklepiu szkolnym i automatach vendingowych można było kupić wodę butelkowaną.

W Zespole nie podjęto działań mających na celu informowanie uczniów i ich rodziców o zdatnej do picia wodzie z wodociągu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W wyniku przeprowadzonej na zlecenie NIK⁴⁴ kontroli PPIS wydane zostało orzeczenie o przydatności wody, czerpanej z wodociągu w Zespole do spożycia przez ludzi⁴⁵. Spełniała ona zatem wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁴⁶.

⁴¹ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK, dotycząca oceny asortymentu proponowanego w sklepikach szkolnych i automatów vendingowych pod kątem zgodności środków spożywczych z określonymi w rozporządzeniu ws. żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży.

⁴² Jw.

⁴³ Kartuskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Kartuzach.

⁴⁴ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK, dotyczącej zdatności do spożycia wody z wodociągu.

⁴⁵ SE.HK.4220.293.ER.2024 z 18 lipca 2024 r.

⁴⁶ Dz. U. poz. 2294.

(akta kontroli str. 263-267, 540-544, 545-547, 549-550, 840-845)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Kontrola i nadzór sprawowane przez Dyrektora nad realizacją umowy na dostawę posiłków z 29 sierpnia 2023 r. nie były rzetelne, gdyż:

- sporządzany przez podmiot gastronomiczny jadłospis nie zawierał informacji o alergenach, tym samym nie realizował wskazań rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 21 października 2011 r.⁴⁷,
- w dniu 13 marca 2024 r. był rozbieżny z podanym posiłkiem (w jadłospisie wskazano kotlet z piersi kurczaka, natomiast w recepturze do tego dania podano mięso ze skrzydeł indyka ze skórą),
- w sześciu z 10 dni objętych badaniem przez biegłego stwierdzono nieprawidłową kaloryczność posiłków, a tym samym nieprawidłową wielkość porcji⁴⁸.

Przeprowadzona na zlecenie NIK⁴⁹ kontrola PPIS wykazała ponadto m.in., że dla ocenianej grupy wiekowej⁵⁰ jadłospisy za okres od 3 do 14 czerwca 2024 r. nie spełniały rekomendacji określających wartości energetycznej posiłków oraz zawartości tłuszczu w posiłkach, co było niezgodne z § 2 ust. 1 rozporządzenia ws. żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży, który stanowi, że środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty muszą spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej.

(akta kontroli str. 212-223, 402, 410-479, 481-486,
489, 491-514, 517-522, 524-538, 810-822, 830-833, 837-838)

Z wyjaśnień Dyrektor wyjaśniła, że:

- podmiot, z którym podpisano ww. umowę zobowiązał się do świadczenia usługi najwyższej jakości. Jego wyboru dokonano w oparciu o wieloletnią, zadawalającą współpracę. Dyrektor podpisując umowę z ww. podmiotem, będącym zarejestrowaną firmą gastronomiczną, podlegającą wszelkim dedykowanym temu celowi kontrolom, np. PSSE, polegała na rzetelności diagnozy tej instytucji, w zakresie prowadzenia prawidłowego żywienia zbiorowego w szkole;
- Dyrektor regularnie wizytowała stołówkę szkolną, monitorując jakość i świeżość podawanych posiłków i reagowała każdorazowo na uwagi rodziców w kontekście nieprawidłowości w realizacji umowy;
- Dyrektor nie jest kompetentna w ocenie szczegółowej wartości podawanych posiłków oraz prawidłowości porcji. Szczegółowa kontrola jakościowa posiłków, nie należy do zadań statutowych szkoły, tym samym Dyrektor nie posiada w budżecie środków do powołania np. biegłego dietetyka, do przeprowadzenia analizy jakościowej;
- w § 6 umowy zobowiązano dostawcę do dostarczania posiłków na najwyższym poziomie jakości i wymagań w zakresie żywienia zbiorowego.

(akta kontroli str. 491, 517, 593-597, 823-825)

⁴⁷ Dz. U. UE. L. z dnia 11 listopada 2011 r. Nr 304, str. 18, ze zm.

⁴⁸ Tj.: 11 marca 2024 r. – 1019 kcal, 12 marca 2024 r. – 694 kcal, 13 marca 2024 r. – 1122 kcal, 14 marca 2024 r. – 1106 kcal, 18 marca 2024 r. – 701 kcal i 21 marca 2024 r. – 1029 kcal.

⁴⁹ Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o NIK.

⁵⁰ Dla 11 dziewczynek w wieku 13-15 lat, sześciu chłopców w wieku 13-15 lat, ośmiu dziewczynek w wieku 16-18 lat i jednego chłopca wieku 16-18 lat.

2. W umowach na dostarczanie posiłków dla uczniów Zespołu⁵¹ nr 9/2022 z 17 sierpnia 2022 r.; 1/2023 z 30 grudnia 2022 r., 1/2023 z 1 lipca 2023 r., ZSO2/17/2023 z 29 sierpnia 2023 r. oraz w umowach najmu pomieszczenia z przeznaczeniem na kawiarenkę⁵²: ZSO2/8/2021 z 1 września 2021 r., ZSO2/11/2022 z 1 września 2022, ZSO2/19/2023 z 1 września 2023, nie dochowano należytej staranności w oznaczeniu podmiotów, z którymi zawarto ww. umowy. W komparacjach umów nie dochowano wymogów wynikających z treści przepisów art. 43¹ w zw. z 43⁴ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (dalej: „kc”)⁵³, które stanowią, że przedsiębiorcą jest m.in. osoba fizyczna, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą, a firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko oraz nie dochowano wymogu ustalenia umocowania do reprezentowania spółki cywilnej (art. 866 kc).

(akta kontroli str. 224-241, 579-589, 823-825)

Dyrektor wyjaśniła, że w ww. umowach nie zachowano staranności w oznaczeniu podmiotów, z którymi zawarto ww. umowy w wyniku zaniedbania.

(akta kontroli str. 823-825)

3. Nadzór i kontrola Dyrektor nad asortymentem sprzedawanym w automatach vendigowych były nierzetelne. W automatach udostępniono do sprzedaży produkty spożywcze niezgodne z przepisami prawa żywnościowego, tj. wafle nadziewane, wafle przekładane kremem, wafle pokryte mleczną czekoladą, lizaki, paluszki słone, herbatniki wyroby cukiernicze, gumy do żucia oraz napoje zawierające składniki niezgodne z § 1 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży.

(akta kontroli, str. 564- 589, 762-784, 785-805)

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że z Jej inicjatywy podpisano umowy z firmami, których właściciele zobowiązali się do odpowiedzialności za jakość dostarczanych produktów spożywczych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie żywienia zbiorowego. Przed podpisaniem umowy z 14 marca 2023 r. z inną firmą na dostarczanie produktów spożywczych do dystrybutora Dyrekcja, nauczyciele i rodzice zostali zapytani (w formie ankiety) o oczekiwany asortyment. Dostawca przeprowadził także wśród pracowników szkoły degustację produktów. W umowie zawarto zapis zobowiązujący do przestrzegania norm wynikających z ww. rozporządzenia.

(akta kontroli, str. 549-550, 823-825)

Zadaniem NIK ograniczenie się wyłącznie do wprowadzenia do zawieranych umów klauzul umownych dotyczących przejęcia odpowiedzialności przez podmiot dostarczający środki spożywcze do sklepiku lub automatów, było działaniem niewystarczającym. Wprowadzenie bowiem tego rodzaju klauzuli umownej do zawartej przez strony umowy, nie zwalniało Dyrektora z podejmowania czynności kontrolnych oraz pełnienia nadzoru nad sposobem wykonania umowy przez podmiot zewnętrzny będący jego stroną. Zgodnie bowiem z art. 52c ustawy o bezpieczeństwie żywności w jednostkach systemu oświaty sprzedawane mogą być wyłącznie środki spożywcze objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w tych jednostkach określonych w rozporządzeniu w sprawie żywienia zbiorowego. W przypadku natomiast, gdy podmiot zewnętrzny prowadzący sprzedaż środków spożywczych narusza przepisy dot. środków spożywczych

⁵¹ Jako podmiot, z którym zawarto umowy wskazano: przedsiębiorstwo Usługi Gastronomiczne imiona i nazwisko spółka cywilna.

⁵² Jako podmiot, z którym zawarto umowy wskazano: Usługi Gastronomiczne pierwsze litery imion i nazwisko osób, które zawarły umowę spółki cywilnej.

⁵³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, ze zm.

przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży Dyrektor szkoły był uprawniony do rozwiązania, bez zachowania terminu wypowiedzenia, umowy z takim podmiotem bez odszkodowania.

4. Nadzór i kontrola sprawowane przez Dyrektora nad wykonywaniem umowy najmu pomieszczenia z przeznaczeniem na kawiarenkę szkolną (w których funkcjonował sklepik szkolny) z 19 sierpnia 2023 r. były nierzetelne. Brak prawidłowych działań Dyrektora w tym zakresie skutkowało stwierdzeniem niezgodności z art. 52c ust. 1 pkt 1⁵⁴ i art. 59 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności:

- prowadzeniem w sklepiku działalności (baru)⁵⁵ bez stosownego zezwolenia,
- oferowaniem do sprzedaży szeregu produktów spożywczych niezgodnych z przepisami rozporządzenia w sprawie żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży, tj.: napoje niegazowane owocowo-herbaciane, napoje gazowane, napoje owocowe, gumy do żucia wafle nadziewane, wafle przekładane kremem kakaowym, paluszki wafelowe w mlecznej czekoladzie, wate cukrową, lizaki owocowe, herbatniki – zawierające nieprawidłowe wartości cukru, substancji słodzących oraz innych składników, w tym soli. Ponadto w sprzedaży oferowano drożdżówki, ciastka parzone, które nie zostały oznaczone informacją o zawartości cukru, soli i tłuszczu.

(akta kontroli, str. 749-761, 823-825, 827-829)

Z wyjaśnień Dyrektora wynikało, że w ww. umowie zobowiązano najemcę do przestrzegania wymogów wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach⁵⁶. W związku z licznymi naruszeniami, stwierdzonymi w wyniku kontroli PPIS, Dyrektor zobowiązała najemcę do natychmiastowego usunięcia szkodliwych produktów. Przed podpisaniem umowy najmu na kolejny rok szkolny, asortyment sklepiku/kawiarenki zostanie ściśle uzgodniony z Dyrektorem i poddany konsultacji PPIS. W przypadku braku porozumienia, do podpisania umowy nie dojdzie.

(akta kontroli, str. 823-825)

5. Dyrektor nie podjęła działań mających na celu informowanie uczniów i ich rodziców o wodzie zdatnej do picia z wodociągu, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 549-550)

Dyrektor wyjaśniła, że w Zespole uczniowie mają nieograniczony dostęp do wody pitnej z fontanny wody pitnej udostępnionej szkole przez KPWiK. Spółka na bieżąco wyposaża szkołę w filtry, w celu zachowania czystości wody pitnej dla uczniów. Ponadto KPWiK dokonuje raz w miesiącu pomiaru jakości wody doprowadzonej do obiektu Zespołu. Dyrekcja nie prowadzi innych działań informacyjnych zachęcających uczniów do korzystania z wody, jako pitnej z innych źródeł niż fontanna wody pitnej, o której czystość dba na bieżąco.

(akta kontroli str. 549-550)

⁵⁴ W jednostkach systemu oświaty w ramach żywienia zbiorowego dzieciom i młodzieży stosowane mogą być wyłącznie środki spożywcze, które spełniają wymagania określone w rozporządzeniu w sprawie żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży.

⁵⁵ Prowadzenie pracy w zakładzie od surowca, pomimo braku warunków do prowadzenia takiej działalności. Stwierdzono również surowe mięso poddawane obróbce termicznej.

⁵⁶ Dz.U. z 2015 r., poz. 1256.

NIK zauważa, że konieczność bieżącego informowania wynika m.in. z faktu, że jakość doprowadzanej do Zespołu wody na skutek różnych zdarzeń może ulec pogorszeniu. Zatem, mając na względzie bezpieczeństwo i zdrowie uczniów, bieżące monitorowanie jakości wody udostępnionej do picia w Zespole oraz bieżące informowanie o jej zdatności do picia są niezbędne.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w Zespole prowadzone były działania i realizowane programy edukacyjne dotyczące zasad zdrowego odżywiania oraz zidentyfikowanych potrzeb. Kontrola i nadzór nad umowami na dostawy posiłków, umów najmu sklepiu szkolnego oraz powierzchni pod automaty vendingowe były jednak niewystarczające, bowiem uczniowie Zespołu mieli dostęp do produktów wykraczających poza grupę środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, a serwowane w Zespole posiłki nie spełniały wszystkich wymogów wynikających z przepisów prawa żywieniowego. Ponadto Dyrekcja nie podejmowała działań mających na celu informowanie młodzieży i ich rodziców o nieograniczonym dostępie do wody zdatnej do picia z wodociągu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnienie w umowach na dostawę posiłków skutecznych mechanizmów kontrolnych i nadzorczych, w tym wprowadzenie:
 - a) klauzul umownych umożliwiających naliczenie kar umownych oraz rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia w przypadkach nienależytego ich wykonywania,
 - b) narzędzi umożliwiających weryfikację dostarczanych posiłków.
2. Zawarcie pisemnego porozumienia z organem prowadzącym szkołę, dot. warunków korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokości opłat za posiłki, o którym mowa w art. 106 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe.
3. Wzmocnienie działań nadzorczych i kontrolnych nad realizacją umów zawartych z podmiotami realizującymi dostawę posiłków, w tym ich jakością, poprzez:
 - a) weryfikację warunków technicznych w jakich przygotowywane są posiłki,
 - b) egzekwowanie wskazywania w jadłospisach informacji o alergenach, szczegółowych informacji o składzie serwowanych posiłków oraz produktach użytych do ich przygotowania,
 - c) dostosowanie kaloryczności serwowanych posiłków do wyliczonej normy średnioważonej oraz dostosowanie wielkości porcji w sposób zapewniający energię w serwowanych posiłkach, zgodnie z wartościami wynikającym z normy średnioważonej.
4. Uzgodnienie zasad i warunków współpracy, w tym dostępności pielęgniarki w gabinecie profilaktycznej opieki zdrowotnej w odpowiedniej formie.
5. Prawidłowe oznaczanie w zawartych umowach stron prowadzących działalność w ramach umowy spółki cywilnej oraz weryfikowanie uprawnień do reprezentacji spółki.
6. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad asortymentem udostępnianym w automatach vendingowych. celem wyeliminowania dostępu do artykułów spożywczych niespełniających wymagań rozporządzenia ws. sprawie żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży,

7. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad asortymentem udostępnianym przez podmioty zewnętrzne w sklepiu szkolnym oraz nad zakresem prowadzonej w sklepiu szkolnym działalności celem wyeliminowania dostępu do artykułów spożywczych niespełniających wymagań rozporządzenia ws. żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży.
8. Bieżące prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców o zdolności do picia wody z wodociągu.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 23 sierpnia 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontroler

Agnieszka Andraszak
specjalista kontroli państwowej

podpis

Dyrektor

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Ewa Dusza

podpis

